

Støtte til pleje af græsarealer

- hvad kan vi lære af England ?

De engelske ordninger til støtte af pleje af græsarealer hører ligesom de danske ordninger til under EU's landdistriktsprogram. Disse ordninger omtales generelt som støtte til miljøvenligt jordbrug. I England valgte man i 2005 at introducere en ny model for miljøvenligt jordbrug 'Environmental Stewardship'.

Modellen indeholder en bred indgangsordning, tilgængelig for alle landmænd, samt en ordning med mere detaljerede krav målrettet landmænd med særlige naturarealer. Med den engelske model har man opnået at involvere 70 % af landbrugsarealet i ordningerne, mens man samtidigt har sikret muligheden for, at der kan indgås aftaler med detaljerede krav, eksempelvis om pleje af græsarealer.

Indgangs-ordningen

Det engelske system til støtte til miljøvenligt jordbrug er designet på en helt anden måde end det danske. Alle engelske landmænd tilbydes femårige grundaftaler i det såkaldte 'Entry Level Stewardship' (ELS). For at kunne få en aftale skal landmændene 'samle' point ved at forpligtige sig til en række specifikke naturforbedrende tiltag, hver med deres point sum. Ordningen omfatter hele bedriften, og landmændene skal i gennemsnit samle 30 point per ha for at kunne få en aftale. Aftalerne giver et forholdsvis lille tilskud, ca. 250 kr. per ha, som til gengæld beregnes for hele bedriftens areal. I forhold til drift af græsarealer er der fire tiltag, der udløser points:

- Drift af permanente græsarealer

FOTO: LAKE DISTRICT, BIBI PLUM

De engelske ordninger er på to områder mere ambitiøse end de danske. Man satser i langt højere grad på at få mange landmænd med og man får udarbejdet planer for driften af græsarealerne.

- med lavt input – højst 50 kg N kunstgødning per ha og højst 100 kg N per ha i alt – 85 point per ha
- Drift af permanente græsarealer med meget lavt input – højst 12,5 t staldgødning per ha – 150 point per ha
- Drift af våde græsarealer med siv – 150 point per ha
- Samgræsning – minimum 30 % kvæg og minimum 15 % får – 9 point per ha.

Eksempelvis kan en bedrift på 25 ha med 5 ha permanent græs få 750 point ved drift af græsset med meget lavt input af gødning. Dette giver 30 point per ha og udløser derfor et samlet tilskud på kr. 6.250. Men, landmanden kan også vælge at drive græsarealet intensivt og optjene sine point ved at forpligtige sig til et eller flere af de mere end 60 øvrige tiltag, der omfatter f.eks. hegn, diger og randzoner, vinterafgrøder

m.m. Det er værd at bemærke, at landmændene ikke kan opnå ekstra tilskud ved at påtage sig ekstra forpligtigelser.

Egentlige aftaler om pleje af græsarealer

Landmænd, der har grundaftaler, kan tilbydes yderligere aftaler målrettet særligt udpegede områder, herunder aftaler om pleje af græsarealer, i det såkaldte 'High Level Stewardship' (HLS). Aftaleindgåelsen foregår ved, at landmanden tilbyder at iværksætte en række veldefinerede tiltag på sine arealer. Myndighederne vurderer tiltagene og vælger, hvis tiltagene er tilstrækkelige, at indgå en aftale. Som hovedregel tilbyder landmanden tiltag, hvor driften på forhånd er beskrevet, men for enkelte tiltag aftales driften helt specifikt for det enkelte aftaleareal. Det gælder for eksempel en ordning for græsarealer målrettet enkelte dyrearter

Tabel 1: Tilskud til aftaler på græsarealer under 'High Level Stewardship'

	Drift af eksisterende areal i god stand	Restaurering af eksisterende areal i dårlig stand	Etablering af helt nyt areal
Artsrige semi-naturrelle græsarealer	1.700	1.700	2.380
Våde græsarealer	2.170	2.170 – 2.850	2.420 -3.020
Drift for 'target features'	1.100	1.100	1.790

som stor vandsalamander, alpekrage, dværgværpling eller humlebier, men også mere generelt jordrugende fugle. Her fastsættes kravene til driften specielt i forhold til det enkelte areal og forekomsten af arterne i den enkelte aftale. Aftalerne under 'HLS' er tiårige, og til pleje af forskellige typer af græsarealer gives der tilskud til såvel pleje af eksisterende arealer i god natur tilstand, til restaurering af eksisterende arealer i dårlig natur tilstand samt til etablering af helt nye arealer (se boks 1).

Tillæg for særlige indsatser

Udover den egentlige aftale under HLS tilbydes landmændene ekstra betaling for en større palet af særlige indsatser. Disse indsatser kan dreje sig om specielle plej tiltag, men også om eksempelvis offentlig adgang og undervisning i forbindelse med arealerne. Udvalgte eksempler herpå med relevans for naturpleje er:

- Hyrder: Tilskud til brug af hyrde til at styre afgræsningen – 45 kr. per ha
- Kvæggræsning: Forpligtigelse til afgræsning med kvæg – op til 300 kr. per ha
- Fællesansøgninger: Ekstra tilskud til ansøgninger på græsarealer/ områder med fælles drift – 45 kr. per ha
- Små arealer: Ekstra tilskud til drift på små arealer (< 2 ha) – 300 kr. per ha
- Vanskelige arealer: Ekstra tilskud til drift på arealer med højere omkostninger, både på grund af naturforhold og dårlig arrondering – 425 kr. ha
- Oprindelige racer: Afgræsning med husdyr af oprindelige racer – 595 kr. per ha

Ingen aftaler uden planer

For at indgå en aftale under ind-

gangsordningen skal landmanden udarbejde en registrering af landskabsselementer og habitater på bedriften, herunder arealer, der ikke har været omlagt eller gødet i de seneste 20 år. Landmanden forpligter sig til at bibeholde disse elementer og arealer i aftalens løbetid. For at indgå aftale under HLS er det yderligere en forudsætning, at ansøgningen om aftale vedlægges en plan for natur og miljø på bedriften. Denne plan indeholder en opgørelse og tilstandsvurdering af alle elementer af historisk, biodiversitets, ressourcemæssig, adgangsmæssig eller landskabelig interesse. Dette omfatter selvfølgelig alle typer af græsarealer. Planen anvendes til at afgøre hvilken drift, der skal specificeres i aftalerne. Planerne udarbejdes typisk af konsulenter, hvor prisen varierer med bedriftens størrelse. På Natural Englands hjemmeside nævnes priser svarende til ca. 6.000 kr. for en bedrift på 16-50 ha og ca. 9.000 kr. for en bedrift på 51 – 150 ha. Udgiften hertil betales tilbage til landmanden i forbindelse med indsendelse af ansøgning, uanset om ansøgningen efterfølgende er succesfuld.

Måltrening

Som nævnt ovenfor, er HLS målrettet særligt udpegede områder. Der er udpeget alt 110 områder, der tilsammen udgør en betydelig del af landbrugsarealet. For hvert område er det specificeret hvilke tiltag, der bør prioriteres. Herudover er der også udarbejdet ni regionale planer, der identificerer hvilke temaer, der prioriteres i regionen udenfor de egentligt udpegede områder. Det er således muligt at ansøge om aftaler udenfor de udpegede områder, og ansøgningerne bliver her vurderet efter i hvor høj grad, de bidrager til de prioriterede temaer. Det kan ek-

sempelvis være temaer som at vende nedgange i antallet af agerfugle eller forbedre vandkvaliteten i nationalt vigtige vandløb.

Hvad kan vi så lære af England?

De engelske ordninger er på to områder mere ambitiøse end de danske ordninger. For det første har man i langt højere grad satset på at få mange landmænd med. Man kan diskutere hvor meget naturpleje, man får for pengene under ELS, hvor der fortsat kan tilføres gødning på arealerne, og hvor der ikke er garanti for, at det er drift af græsarealerne, der udløser point. Men man involverer mange landmænd ved at introducere dem til ordningerne, og får derved givet det første skub i forhold til at tænke grønt. For det andet får man i forbindelse med indgåelse af aftaler i HLS udarbejdet planer for driften af græsarealerne samtidig med, at landmanden tilbydes yderligere og mere detaljerede indsatser. Dette tilsammen gør, at aftalerne i langt højere grad kan tilpasses de enkelte arealer og maksimere naturplejen.

Endelig er det værd at pege på den engelske måde at bruge udpegninger på. Ved udpegning af områder, hvor indsatsen skal koncentreres for HLS, holdes en 'kattelerm' åben, således at arealer udenfor disse områder også kan indgå i aftaler, såfremt de kan bidrage til målsætningerne i de regionale planer. Man undgår derfor, at områder kan falde helt uden for ordningerne uden mulighed for at indgå i aftaler.

Erling Andersen og Lone Kristensen, Skov & Landskab, KU

Anne Busck, Institut for Geografi og Geologi, KU.